

Dréachtaigh agus roghnaigh dearadh

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh an ceacht trí phinn luaidhe scaoilte a d'imigh ag rolladh faoi dheasc a ardú os comhair an ranga, agus cuir Sam in aithne mar an t-úsáideoir céanna don rang ar fad, a bhfuil coimeádán peann luaidhe de dhíth air. Léirigh dhá dhréacht bheaga ar an gclár (trádaire oscailte i gcomparáid le seastán feadánach), smaoinigh os ard, agus ansin cuir ciorcal timpeall ar cheann acu — gan plean iomlán fós. Luann na beirteanna dhá smaoineamh os ard, agus ansin, ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe, déanann siad sceitse de dhá dhréacht gharbha, roghnaíonn siad ceann amháin, agus tarraingíonn siad plean lipéadaithe ina n-ainmnítear na páirteanna agus na hábhair ón trádaire (cárta, téip, maidí). Críochnaigh le comhrá idir comhpháirtithe, “Is maith liom... N'fheadar...”, agus le hathrú amháin a d'fhéadfadh gach beirt a dhéanamh.

Cuspóirí foghlama

- Dhá smaoineamh dearaidh a dhréachtú go tapa le haghaidh fhadhb na bpeann luaidhe atá ag Sam
- Smaoineamh amháin a roghnú agus plean lipéadaithe a tharraingt ina n-ainmnítear na páirteanna agus na hábhair

Sula mbuailfidh an clog – ullmhúchán

Cuir trádaire samplach ábhar amháin réidh do gach grúpa an lá roimh ré: blúirí cárta, páipéar, téip pháipéir, maidí líreacáin, agus bosca beag má tá ceann agat — le féachaint orthu agus le teagmháil leo amháin, gan aon tógáil. Seiceáil go bhfuil spás ar gach leathanach den Dialann Imscrúdaithe (nó ar leathán bán A4) do dhá dhréacht bheaga agus do phlean lipéadaithe amháin níos mó. Bíodh pinn luaidhe agus pinn luaidhe daite réidh; coinnigh na dialanna dúnta go dtí céim na ndréachtaí.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	leathán bán A4 a bhfuil spás air do dhá dhréacht bheaga agus do phlean lipéadaithe amháin níos mó
páipéar dearaidh le haghaidh dréachtaí breise	1	dalta	seomra ranga	cúl páipéir atá úsáidte cheana
pinn luaidhe daite	1	grúpa	seomra ranga	gnáthphinn luaidhe amháin
trádaire samplach d'ábhair tógála (blúirí cárta, páipéar, téip pháipéir, maidí líreacáin)	1	grúpa	seomra ranga	cárta ó bhoscaí gránaigh gearrtha ina stiallacha, blúirí páipéir, agus téip ghreamaitheach

Pointe sábháilteachta

Lá pleanála amháin atá ann — gan aon ghearradh ná tógáil. Is le féachaint orthu agus le teagmháil leo amháin atá na tráidirí; coinnigh na rollaí téipe agus na maidí ar an tráidire ionas nach mbeidh siad á gcroitheadh san aer ná á gcaitheamh.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Ardaigh cúpla peann luaidhe scaoilte ón urlár agus cuir Sam in aithne mar úsáideoir samhailteach don rang ar fad, ionas go mbeidh an fhadhb chéanna á réiteach ag gach duine. Fiafraigh cé leis a bhfuilimid ag cabhrú agus cad is gá do chúntóir maith a dhéanamh. Breac síos cúpla frása gearr ar an gclár, dhá cheann nó trí (coinníonn sé pinn luaidhe, ní thiteann sé, éasca le déanamh). Ná tabhair amach na dialanna ná na tráidirí fós.
- **Dréachtaí ar dtús, ansin plean:** Coinnigh na pinn luaidhe agus na dialanna as an mbealach. Léirigh beo é i níos lú ná cúig nóiméad: déan sceitse de dhá dhréacht bheaga amháin (trádaire oscailte; seastán feadánach), smaoinigh os ard faoi thaobhanna arda i gcomparáid le pinn luaidhe atá éasca le breith orthu, taispeáin páirt mhaith amháin agus páirt dheacair amháin i ngach ceann acu, agus ansin cuir ciorcal timpeall ar an trádaire. Stad — ná tarraing plean iomlán lipéadaithe. Mínigh go hachomair gur líníocht níos soiléire, lipéadaithe, den smaoineamh roghnaithe is ea plean, agus ansin fiafraigh cén fáth a ndéanann déantóirí sceitse de níos mó ná smaoineamh amháin.
- **Samhlaigh smaointe:** Fág an trádaire samplach le feiceáil ionas gur féidir féachaint air agus teagmháil leis. Déan Smaoinigh–Péireáil–Roinn: 30 soicind de mhachnamh ciúin, thart ar nóiméad amháin de chomhrá i mbeirteanna, agus ansin bailigh cruthanna simplí ar an gclár bán idirghníomhach (bosca oscailte, pota ard, trádaire roinnte, cupán le fáiscín). Má bhíonn na beirteanna i bhfostú, spreag iad: An bhféadfadh sé seasamh suas? Greamú den deasc? Níos mó ná pinn luaidhe a choinneáil?
- **Dréachtaigh, roghnaigh agus pleanáil:** Taispeáin treoir amháin ag an am ar an gclár ionas nach ndéanfaidh aon duine deifir chuig an bplean. Dréachtaí ~5 min: dhá sceitse gharbha thapa — mol smaointe éagsúla, ní néatacht. Roghnú ~3 min: ainmníonn na beirteanna páirt mhaith amháin agus páirt dheacair amháin i ngach ceann, agus ansin cuireann siad ciorcal timpeall ar cheann acu. Plean lipéadaithe ~10 min: tarraingíonn siad arís é níos mó, cuireann siad lipéid leis na páirteanna (bonn, taobh, oscailt) agus ainmníonn siad dhá rud ón trádaire. An t-íosmhéid: dhá dhréacht, rogha a bhfuil ciorcal timpeall uirthi, dhá lipéad páirte, dhá ábhar ainmnithe.
- **Roinn agus déan machnamh:** Léirigh uair amháin: Is maith liom... N'fheadar... Tabhair thart ar 2 nóiméad do gach duine den bheirt chun aiseolas a thabhairt, agus ansin iarr ar thriúr daltaí deonacha amháin abairt amháin faoi athrú a rá. Athluaigh barúlacha faoin dearadh (cruth, ábhair, an chaoi a gcoinníonn sé na pinn luaidhe), ní barúlacha faoi dhathú néata. Is leor réalta bheag ar an bplean; ní gá machnamh scríofa.

Cad ba cheart a fheiceáil

Ba cheart go mbeadh ag gach dalta faoi dheireadh an cheachta dhá dhréacht gharbha, rogha amháin a bhfuil ciorcal timpeall uirthi, agus plean níos soiléire ina léirítear dhá lipéad páirte ar a laghad (mar shampla bonn, taobh, oscailt) agus dhá ábhar ón tráidire (cárta, téip, maide). Beidh na pleananna éagsúil — is bailí iad tráidire, pota nó bosca roinnte ar fad má choinníonn siad pinn luaidhe. Nuair nach bhfuil aon ábhar ainmnithe ar phlean, is gnách gur comhartha é sin nár féachadh ar an tráidire; cuir ar ais iad chun lámh a leagan ar na hábhair agus chun ainm a chur ar a bhfuil sách righin.

Míthuisicintí agus idirghabhálacha

- **“Caithfidh mo chéad smaoineamh a bheith ar an gceann is fearr, mar sin ní theastaíonn uaim ach dréacht amháin.”** — Meabhraigh dóibh: is chun smaoineamh atá dréacht, ní chun é a chrochadh ar an mballa. Iarr orthu rud amháin a athrú sa chéad sceitse (níos airde, níos leithne, le clúdach) chun dréacht eile, difriúil, a dhéanamh sula roghnaíonn siad.
- **“Caithfidh dréacht a bheith néata agus críochnaithe nó ní áirítear é.”** — Taispeáin do chuid sceitsí míshlachtmhara féin ar an gclár agus mol smaointe garbha éagsúla agus tú ag siúl timpeall. Abair os ard nach gá dathú néata — is iad dhá sceitse thapa agus plean lipéadaithe soiléir na critéir ratha.
- **Cuireann daltaí dathanna nó maisiúcháin ar an bplean in ionad lipéid do na páirteanna agus do na hábhair.** — Taispeáin páirt ar a líníocht agus fiafraigh: Cad a thabharfaidh tú ar an gcuid seo? Cén t-ábhar ón trádáire a úsáidfear chun é a dhéanamh? Scríobh bonn, taobh, oscailt ar an gclár mar shamplaí gearra nuair a thaispeántar treoir an phlean.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Tabhair tús abairtí don dalta le rá: Smaoineamh amháin is ea... Smaoineamh eile is ea...; lig don dalta lipéid na bpáirteanna/na n-ábhar a dheachtú fad a scríobhann comhpháirtí nó tú féin focal nó dhó. • Mura bhfuil ach dréacht amháin ann, iarr ar an dalta rud amháin a athrú (níos airde, níos leithne, clúdach) seachas smaoineamh nua ar fad a chumadh.	• Spreag an comhrá faoi pháirteanna maithe agus páirteanna deacra le: Cad a d'fhéadfadh titim anonn? Cad atá ar an trádáire atá sách righin? • Spreag nóta simplí faoi mhéid ar an bplean (toilleann cúig pheann luaidhe ann) a luaithe a bheidh lipéid curtha ar na páirteanna agus ar na hábhair.	• Fiafraigh cé eile a d'fhéadfadh an coimeádán seo a úsáid agus an gcabhródh athrú amháin leis an úsáideoir sin freisin. • Le linn don rang a bheith ag roinnt, brúigh ar na daltaí ceist “N'fheadar” a bhaineann leis an dearadh a chur (bonn leathan i gcomparáid leis an mbaol go dtitfidh sé anonn) seachas trácht ar néatacht.

Nasc traschuraclaim

Naisc leis an líníocht sna hAmharcealaíona agus le lipéadú sa Bhéarla — páirteanna ainmnithe go soiléir ionas gur féidir le comhpháirtí an phlean a léamh.